

ISSUE 5

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

May 2025

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
May 2025

Tashkent 2025

“Academic Journal of Educational Research (AJER)” international scientific journal, issue 1, page **1-52**. May, 2025

"Academic Journal of Educational Research (AJER)" magazine publishes in the form of scientific articles the results of scientific research conducted by professors and teachers of higher education institutions and independent researchers in our Republic and International. Also, scientific articles of the employees who are working in the international and other scientific institutes, production organizations and enterprises of our Republic and conducting scientific research will be included in the magazine.

All articles were posted to the journal's electronic scientific base at www.ajeruz.com

.

TARIX FANINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH (RAQAMLI TARIX MISOLIDA)

Ergashov Asadbek

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti 1-bosqich magistranti

asatbekergashov948@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarix fanini o‘qitish jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning dolzarbligi yoritiladi. Hozirgi kunda ta’lim tizimiga raqamli texnologiyalarni tatbiq etish nafaqat dars sifati va samaradorligini oshiradi, balki o‘quvchilarning tarixga bo‘lgan qiziqishi va motivatsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi. Multimedia vositalari, interaktiv taqdimotlar, onlayn ta’lim platformalari hamda tarixiy voqealarni aks ettiruvchi simulyatsiyalar o‘quvchilarga mavzularni chuqurroq tushunishga ko‘maklashadi. Maqolada aynan shu vositalarning tarix ta’limidagi roli va ularning samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Metod, ta’lim, tarix, zamonaviylik, interaktiv, o‘qitish, platforma

Kirish

XXI asrda ta’lim sohasida yuz berayotgan jadal o‘zgarishlar maktablar va boshqa ta’lim muassasalarida ilg‘or va zamonaviy yondashuvlarni joriy etishni taqozo qilmoqda. Hozirgi zamonaviy ta’lim tizimi faqatgina an’anaviy akademik fanlar – matematika, fizika, san’at kabi yo‘nalishlar bilan cheklanib qolmay, balki o‘quvchilarning har tomonlama intellektual, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishini ta’minlashga yo’naltirilgan. Bu yondashuv ijodiy va tanqidiy fikrlash, hayotiy muammolarni hal etish, axloqiy qadriyatlarni shakllantirish, tahliliy fikr yuritish hamda ongli qaror qabul qilish kabi muhim ko‘nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalar muhim o‘rin egallaydi. O‘quvchilarni faollikka jalb etish, ularning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali tashkil qilishda mobil ilovalar, interaktiv platformalar, YouTube ta’lim kanallari, podkastlar, elektron darsliklar va badiiy-hujjatli filmlardan keng foydalanilmoqda. Ushbu raqamli vositalar ta’lim mazmunini yanada boyitadi, o‘quvchilarda fanga bo‘lgan qiziqishni oshiradi va mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy ta’lim metodikasi interfaol o‘qitish uslublarini – guruhiy ishlar, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, rolli o‘yinlar, loyihalarga asoslangan o‘qitish kabi usullarni ham o‘z ichiga oladi. Bu esa o‘quvchilarga nafaqat bilim berish, balki o‘z fikrini aniq ifodalash, jamoada ishlash, muloqot madaniyatini rivojlantirish va liderlik salohiyatini yuzaga chiqarish imkonini beradi. O‘qituvchilar esa bu jarayonda o‘quvchilarni chuqur o‘rganish, ularning qobiliyatlarini kashf etish va har bir shaxsga individual yondashuv asosida ta’lim berishda muhim vositachilar bo‘lib xizmat qiladi. Shu tarzda zamonaviy ta’lim konsepsiyasi nafaqat bilim berish, balki shaxsiy kamolot, ijodiy fikr, ijtimoiy

moslashuvchanlik va tanqidiy tahlil qilishga yo'naltirilgan zamonaviy pedagogik yondashuvlarni o'zida mujassamlashtiradi [1].

Umuman olganda, XXI asr ta'limi nafaqat bilim olish, balki ijodiy va analitik fikrlash, hamda real hayotda qo'llaniladigan ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan. Bu jarayonda innovatsion yondoshuvlar muhim ahamiyatga ega bo'lib, u o'quvchilarni kelajakda muvaffaqiyatli hayot kechirishga tayyorlashda o'z hissasini qo'shadi. Zamon talab etayotgan jabhalaridan biri bu– zamonaviy ta'lim tizimini barqarorlashtirishda ushbu texnologiyalardan foydalanishning ustuvorligidir. Texnologiyalardan foydalanish, ta'limning ijodiy va innovatsion yondashuvlar orqali amalga oshirilishi, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga va tanqidiy qarashga undaydi [2].

Asosiy qism

Zamonaviy o'qitish metodlari va innovatsion texnologiyalar oliy ta'lim jarayonida katta ahamiyat kasb etmoqda. O'quv jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish talabalar bilimini oshirish bilan birga, ularning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu metodlar orqali talabalar mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Pedagogik texnologiya va mahorat malakali mutaxassislarini tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda o'qituvchilar o'z tajribalarini, bilimlarini va innovatsion g'oyalarini integratsiya qilib, talabalar uchun qiziqarli va samarali o'qitish muhiti yaratishlari zarur [3]. O'qituvchilarning malakasi va pedagogik mahorati talabalar muvaffaqiyatini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi.

Oliy o'quv yurtlarida zamonaviy uslublar va texnologiyalarni qo'llash orqali biz kelajak uchun talabalar tayyorlaymiz va ularning zamonaviy ish bozoridagi raqobatbardoshligini oshiramiz. Bu esa ta'lim sifatini yuksaltirishga xizmat qiladi [4]. mamlakatimizda ham shu jumladan ta'lim sohasiga katta e'tibor berilmoqda, bu esa zamonaviy tizimni isloh qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar bilan bog'liq. O'rta va oliy ta'limda zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, ta'lim tizimini yuqori standartlarga ko'tarish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Suni'y intellekt (AI) ilovalarini ishlab chiqish va tatbiq etish, talabalar uchun fanlarni o'rganish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi.

AI texnologiyalari o'quvchilarga individual ta'lim tajribasini taqdim etish, dars jarayonini shaxsiylashtirish imkonini beradi, shu bilan birga ta'lim sohasidagi muammolarga innovatsion yechimlar taklif qilishi mumkin. Sun'iy intellektning asosiy afzalligi - maqsadga erishish yo'lida eng samarali harakatlarni baholash va ularni amalga oshirish qobiliyatidir [5].

Hozirgi kunda sun'iy intellekt algoritmlar va dasturiy tizimlardan iborat bo'lib, inson ongi bajarishi mumkin bo'lgan ko'plab vazifalarni bajarish imkoniyatiga ega. Sun'iy intellektning ta'lim sohasiga tatbiq etilishi dunyoning zamonaviy talablari bilan bog'liq talqin etilmoqda. Ta'limni raqamlarga ko'chirish ushbu sohani rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi va u o'quv jarayonini samaraliroq qilishga yordam beradi. Shunday qilib, ta'lim tizimimizni

yangilash va zamon talablariga moslashtirish, nafaqat yoshlarni tayyorlashda, balki ularning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun ham zarurdir [6]. Ta'lim jarayonida texnologik yondoshuv asosida tashkil etish bir qator didaktik vazifalarni ijobiy hal etishni taqozo qiladi [7]. Aynan bu usul ta'lim tizimiga joriy qilish yaxshi natija berganini ham ko'rishimiz mumkin. Yangi inovatsiyalangan dasturda dars o'tish ham bugungi kunning asosiy strategiyalaridan biriga aylanmoqda desak hech ham hato bo'lmaydi.

1. O'quv maqsadlaridagi dasturiy vositalarning imkoniyatlarini o'qitish vositasi, o'rganish asosi va axborotlarni qayta ishlash vositasi sifatida joriy etish. O'quv-metodik majmualar yaratishda, o'quv-namoyish qurilmalari va kompyuter vositalari imkoniyatlarinsh integratsiyasi.

2. Bunday majmualardan foydalanish o'quvchiga o'rganilayotgan jarayon haqidagi axborotlarni jamlash, saqlash, jarayonlarning qonuniyatlaryni va mohiyatlarini ochib berishga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar negizidagi o'quv-namoyish majmualarining o'qllanilishi individual va jamoaviy eksperiment faoliyatni tashkil etishga zamin yaratadi. Bu esa, o'quvchida intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish va mustaqil bilim olish imkoniyatini yaratadi.

3. Multimedia tizimlarini yaratishda kompyuterlar va audio-video axborotlarni uzatish vositalari imkoniyatlarining integratsiyasiga erishish. Bunday tizimlar o'zida dasturiy-apparat vositalar va qurilmalar majmuasini mujassamlashtirib, axborotning turli (matn, grafika, ovoz, tasvir) ko'rinishlarini birlashtiradi va foydalanuvchi bilan interfaol muloqotni tashkil etadi [8]. Al-Battaniy davridan boshlab insoniyat tafakkurining rivojida sezilarli natijalarga erishilgan bo'lsa, bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari ilmiy taraqqiyotning asosiy yo'nalishlaridan biriga aylangan. Hozirgi kunda ko'plab olimlar sun'iy intellektni takomillashtirish orqali inson hayotini yengillashtirish va zamonaviy texnologik muhitni yaratish tarafdori bo'lib, izchil tadqiqotlar olib bormoqda. "Sun'iy intellekt" sohasidagi izlanishlar inson miyasi faoliyatini chuqur anglash, ongning noaniq va murakkab sirlarini fosh etish, shuningdek, inson aqliga ega mashinalarni yaratish kabi dolzarb muammolarni o'rganishga yo'naltirilgan. Intellektual jarayonlarni modellashtirishning nazariy asoslaridan biri shuki, inson miyasining istalgan funksiyasi maxsus semantik tizim orqali, aniq tilda ifodalangan holda, elektron raqamli kompyuterga o'tkazilishi mumkin. Bu esa sun'iy intellekt imkoniyatlarining yanada kengayishiga zamin yaratadi.

Zamonaviy raqamli kompyuterlar va sun'iy intellektga asoslangan tizimlar ta'lim jarayonlarini barqarorlashtirish, sifat jihatidan rivojlantirish va global ta'lim talablariga moslashtirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi. Xususan, tarix fanini o'qitishda ushbu texnologiyalar keng qo'llanilib, raqamli tarix muhitini shakllantirish imkonini beradi. Bu raqamli muhit o'quvchilarga tarixiy ma'lumotlarni interaktiv tarzda o'zlashtirishga, tarixiy hodisalarni chuqur tahlil qilishga va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Tarix fanini o'qitish tizimida raqamli texnologiyalarning ahamiyati nihoyatda katta. Interaktiv metodlar, vizual materiallar, virtual ekskursiyalar va sun'iy intellekt asosida

yaratilgan ta'limiy ilovalar orqali tarixiy jarayonlar yanada aniqroq va qiziqarliroq ko'rinishda taqdim etiladi. Bu esa o'quvchilarning tarix faniga bo'lgan qiziqishini oshirib, bilimlarini chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim tizimi o'zining moslashuvchanligi, dinamik rivoji va doimiy yangilanishga intilishi bilan ajralib turadi. Shu sababli tarix fanining o'qitilishida innovatsion yondashuvlar va ilmiy asoslangan metodlar joriy etilishi muhim ahamiyatga ega. Bu esa nafaqat o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, balki ularni zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan yetuk mutaxassislar sifatida tayyorlashda muhim o'rin tutadi. Umuman olganda, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish nafaqat fanlarni samarali o'qitishga, balki jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishga ham xizmat qiladi. Tarix fanini raqamli muhitda o'qitish esa kelajak avlodda milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash va global bilim maydonida o'z o'rnini topishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim tizimini isloh qilish, uni innovatsion yondashuvlar bilan boyitish, yosh avlodni zamonaviy texnologiyalar asosida tarbiyalash va ularga raqamli ko'nikmalarni singdirish – kelajagimiz poydevorini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa nafaqat yurtimizning raqobatbardoshligini oshiradi, balki intellektual salohiyatli yosh avlodni voyaga yetkazishning muhim omiliga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ya.X.G'afforov "Mahsus fanlarni o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari", Toshkent-2021, 'Shafoat nur fayz' nashriyoti, 5-bet.
2. Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti I.A. FILIPOVA "Sun'iy intellektni huquqiy tartibga solish" (ma'ruza kursi) Samarqand-2022 b-7
3. Ya.X.G'afforov. Tarix o'qitish metodikasi. Darslik. -Toshkent:-211b
4. S.A.Toshtemirova, F.Sh.Ilmurodova, M.H.Sa'dullayeva, "Tarix o'qitish metodikasi", Toshkent, 'Yangi chirchiq prints', 2023. 439-bet.
5. Yu.K.Babanskiy.Hozirgi zamon umumiy ta'lim maktabida o'qitish metodikasi.- Toshkent: O'qituvchi, 1990.-B.186.
6. N.Sayidahmedov "Yangi pedagogic texnologiyalar" Toshkent-2003, 8-9-betlar.
7. G'afforov Ya "Mahsus fanlarni o'qitishda yangi pedagogic tehnanlogiyanardan foydalanish usullari" Toshkent 'Shafoat Nur Fayz' nashriyoti, 2021-yil 4-bet
8. N.A. Shermuxamedova, Ilmiy-tadqiqot metodologiyasi. T. "Fan va texnologiya" nash, 2014, 403-407 betlar
9. Камилова Р.Ш. Абдулатипова М.А. ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ // Опубликовано в 2013, Выпуск Май 2013, ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172